

NARODNA STRAŽA

UREDNIŠTVO I UPRAVA: „NARODNA STRAŽA“
ŠIBENIK. — RUKOPISI SE NE VRAĆAJU. — NE-
BILJEŽOVANA SE PISMA NE PRIMAJU.

IZLAZI SVAKE SUBOTE

PRETPLATA „NARODNE STRAŽE“ IZNOSI GO-
DIŠNJE Din 60. — ZA INOZEMSTVO Din. 120.
OGLASI PO CIJENIKU.

POJEDINI BROJ Din. 2.

Br. 3.

Šibenik, 22. siječnja 1924.

God. IV.

SAVEZ SA ITALIJOM.

Navješta se i sa zvanične strane da predstoji sklopljenje vojno-političkog ugovora između naše države i Italije, koji bi ugovor imao karakter obranbenog saveza. Sama ova vijest i istodobna akcija oko utvrđenja toga saveza značajne su radi naglosti i tajnovitosti, kojom je cijela stvar obavita.

Do jučer je izgledalo da smo sa Italijom u vrlo lošim odnošajima. Ne riješava se riječko pitanje, razjuren je paritetna komisija, postupa se drakonjski protiv našim sunarodnjacima u Italiji, očito i prikrito nam se prijetilo. Isticalo se je, da Italija ruje protiv nama u Albaniji, u Bugarskoj, u Mađarskoj i vrhu toga su se iznašli dokazi. Radi Italije smatrali smo i Rumunjsku nepouzdanom; prigovarali smo i čehoslovačkom ministru Benešu radi simpatija, što je iskazivao u Italiji. Uslijed svega toga i zbog drugih manjih činjenica cijela naša javnost živjela je pod dojmom i u uvjerenju, da su naši odnošaji sa Italijom napeti, da s njom ne može doći do kakve prijateljske suradnje i mirnog susjedstva.

Odjednom puče glas o vojno-obrambenom savezu sa Italijom. Red bi bilo zaključiti, da se je u najzadnje doba nešto nenadno dogodilo, ili da predstoji svjetski događaji osobite težine, kad se je nenadno osjetila potreba toga saveza.

Ispitajmo, kako je bila vođena naša izvanjska politika zadnjih dviju godina. Bilo je doduše kritika i prigovora i u Narodnoj Skupštini i u štampi, ali ako se sve to prikupi, dolazi se do uvjerenja, da prigovori nisu bili teške naravi, da je prama zamršenom međunarodnom položaju naša izvanjska politika nastojala, da se drži u ravnoteži, da ne pane u skrajnosti ni desno ni lijevo. I u tom su se pogledu isticale zasluge ministra spoljnih posla Ninčića kao državnika, koji je znao vazda da lavira i ne uvali zemlju u opasne zapletaje i prilike.

Također iz ovog razmatranja moralo bi se doći do zaključka, da su se razlozi vrlo teške prirode tako nametnuli, i to nenadano, da se je na istom voditeljnom mjestu smatralo potrebnim i korisnim po našu Državu sklopljenje najavljenog ugovora sa Italijom.

Nego ti su razlozi za javnost velika tajna. Sve što se o tom piše ne prelazi vrijednost jednostavnog nagađanja. Ali razboriti političar mora da, pri razmatranju ocjene velikih političkih pitanja i riješenja, predpostavlja da se ne radi bezglavo, i da za jedan neobično važan preokret u politici moraju postojati i jednako veliki i važni razlozi, što mogu da uoče oni, koji su u svojim rukama sve niti svjetlosti i sile. Mi ne možemo, nego da predpostavimo, da su se razlozi postali toliko važni, da se je moralo odlučiti za taj savez. Što su to razlozi, što mogu da uoče oni, koji su u svojim rukama sve niti svjetlosti i sile, mi ne možemo znati. Ali ako se je odlučilo za taj savez, onda je to činjenica, da su se razlozi postali toliko važni, da se je moralo odlučiti za taj savez. Što su to razlozi, što mogu da uoče oni, koji su u svojim rukama sve niti svjetlosti i sile, mi ne možemo znati.

mnjama i nagađanjima, što samo može da škodi i najboljoj namjeri i naj-ozbiljnijem radu.

Koji poticaj sa strane, koji povod neposredni, koji cilj može da ima sklopljenje saveza sa Italijom? Preko dvije trećine Evrope nalazi se u ekonomskoj socijalnoj i političkoj deruti. Odatle valjda prijeti kakva velika opasnost, proti kojoj se treba braniti, da ostali dio ne bude pregažen. Tu je po svoj prilici povod i cilj saveza, komu, ako je zbilja tako, nebi se moglo željeti nego uspjeh.

Sve nas upućuje bar da na to mislimo. Savez se bez dvojbe pripravlja od duže vremena. Vidili smo u Rimu, kraja Španjolske gdje utvrđiva prijateljstvo sa Italijom. Francuska štampa ne napada naumljeni savez, kako se je to moralo očekivati. Dapače Francuska daje našoj državi, Češkoj i Rumunjskoj velikih zajmova. U Francuskoj se govori i o mogućnosti diktature Milleranda. Engleska očito da

maskira cijelu akciju oko stvaranja velikog obranbenog saveza, traži u kritičnom času od nas objašnjenja, kako ćemo platiti naš dug prema njoj. Ovaj korak Engleske, koji po sebi nije prijazan, nije pobudio ni kod nas ni drugovdje kakvo negodovanje, koje bi inače morao pobuditi, da nije prividan.

Iznad dvojbe je, da se je o savezu raspravljalo i zaključivalo na konferenciji Male Antante. Svi znakovi vele, da je tu postignut sporazum, od kojeg nije daleko ni Poljska. Sve o sve uzeto izgleda, da se radi o velikom savezu, u komu su Engleska, koja stoji na čelu svemu tomu, Francuska, Italija, Španjolska, Mala Antanta, a nisu daleko ni Poljska, ni Bugarska, ni Grčka.

Ako je tomu radu svrha, da sačuva mir među narodima i državama, da im omogući normalni razvitak, da ukloni nepravde, kao one što se nanašaju našoj braći u Italiji, i ako nastojanja državnika dobre volje u tom cilju uspiju, biti će velika dobit za cijelo čovječanstvo, inače...

Gore srca!

Ono, što je katolički idealizam i neprispodoba požrtvovnost katoličkih javnih radnika kroz decenije stvarala, kako proizlazi iz priloženog „Jadrana“, preko uoči je palo žrtvom požara. Malo je falilo, da i današnji predstavnik tog idealizma i požrtvovnosti u Dalmaciji, tajnik Hrv. kat. nar. Saveza, v.č. don Niko Matulić sa svojim najmilijim nije pao žrtvom toga požara. Bez dvojbe, mnogi će se protivnik - nečovjek tomu biti nasladno uvjeren, da je s tim požarom uništen i onaj duh, koji je sve to stvorio, ona nada u konačni uspjeh, koja je katoličke javne radnike vodila u požrtvovnosti, da sve to stvore. Ali su se takvi kruto prevarili.

Naš je urednik odmah pohrlio na mjesto nesreće, među prijatelje, koji su tom nesrećom najviše pogođeni, ali malaksosti duha kod njih nije našao. Sa zebnjom u srcu iščekivao je susret s njima, ali uz krutu bol, koja se je u njihovim očima odrazivala zbog te strašne nesreće, našao je u ovima još čvršću odluku, da nastave započetim stazama i vjeru u potpun uspjeh. Klonulosti ili za trunak. Bio je svjedokom njihove sabranosti duha, koja im je kazivala, da se u prvom redu imaju pobrinuti za lekale poduzeća, koja su ovim požarom ostala na ulici. Već treći dan redovito funkcionira Gospodarska štedionica, a isto tako i ostale organizacije, koliko to prilike i sile dopuštaju. Jedan dokaz više, i to veoma jaki dokaz, koliko životnu snagu ima katolički idealizam.

To već danas, mnogim inače dobrim ali indiferentnim ljudima u Splitu otvara oči i oni se nalaze na strani pogođenih. Pogorelaca materijalno, ali i duhovno, u našoj akciji

vnosti, koja će ponovno stvoriti i dvostruko i trostruko sve ono, što je prije stvorila, a što je ovim putem uništeno. Ovoga duha treba osobito danas i to najviše kod nas, koji nijesmo neposredno pogođeni tom nesrećom. On, osim što nas istovjetuje i u nesreći sa nastradalom braćom, ovoj daje još veću pobudu i nepokoleblivost u nastojanju, da se što prije uklone teške posljedice ove nesreće. To bez naše saradnje i materijalne pripomoći teško može ići. Zašto: srca gore i na posao.

Dan katoličke akcije.

Sviječnica, dne 2. veljače, bit će i ove godine u svim hrvatskim krajevima proslavljena kao dan katoličke akcije. U Crkvi, i na izvanckrvenim priredbama, bit će prikazan opseg, značaj i potreba katoličke organizovane akcije. Potrebe modernog vremena zahtijevaju, da i mi hrvatski katolici izgradimo mrežu raznovrsnih organizacija, a osobito da procvatu vjerske i prosvjetne organizacije, koje su uvjet svakog katoličkog napredka. Neprijatelji hrvatske katoličke stvari jaki su i dnevno se množe, a mi možemo da sačuvamo naše svetinje samo onda, ako zbijemo svoje redove pomoću organizacije.

Dan katoličke akcije ima dakle tu svrhu, da se naš hrvatski katolički narod upozna sa svim našim vjerskim i prosvjetnim organizacijama, osobito pak sa centralom sve naše katoličke prosvjetne akcije „Hrvatskim Katoličkim narodnim Savezom“.

Umoljavamo naše revno svećenstvo, da taj dan u propovjedi ocrtava važnost dana katoličke akcije, a raznim našim udruženjima, kongregacijama,

Tečnem redu, omladinskim i orlovskim organizacijama, kat. ženskim udruženjima i t. d. — preporučamo, da raznim priredbama moralno i materijalno pomognu kat. akciju i Hrv. Kat. Nar. Savez. Taj dan ne bi smjelo biti župe, u kojoj ne bi bilo zabave sa predavanjem o katoličkoj akciji i skupljanjem dobrovoljnih priloga za Hrv. Kat. Nar. Savez.

ŠIBENIK. 21. siječnja.

Zadnji politički tjedan, bio je tjedan senzacija. Konferencija Male Antante, koja je bila najavljena ogromno novinskom reklamom, svršila je bez pozitivnih rezultata. Radičev dolazak u Beč i važnost, koja se je tom dolasku pridavala u političkim krugovima rasplinula se je, te su političari, za koje se je javljalo, da su konferirali sa Radićem u Beču morali dementirati te vijesti. Dok vladina službena i poslužbena štampa odavna pripravlja teren za uspostavu normalnih odnošaja sa Rusijom, njezin predstavnik u Parizu ustaje proti tom uspostavi dobrih odnošaja i desavniše opetovane izjave vodećih članova vlade. Svakako kruna senzacija je sporazum Italije s našom državom. Posmatrač javnih prilika, osobito postupka tajfjanskih vlasti sa našim življem u julskoj Italiji, te raspoloženja našeg naroda prema Italiji i njezinim pretenzijama na prirodna i ljudska prava njegova, teško da je mogao računati sa jednim takvim sporazumom. Prve vijesti o sporazumu bile su obavite misterioznom tajnovitošću, te ni do danas nema stalnih vijesti o detaljima toga sporazuma. Dapače daje se znati da će ovi biti obavijeni, tek kad sporazum stupi u krepost. Sve to, pravom u nama pobuđuje nepovjerenje, te nije čudo, da radikali nulaže na najostriju opoziciju cijele hrvatske i slovačke javnosti pri samom pokušaju, da taj sporazum prikažu kao državničko djelo vladi.

Ministar vojni podnio je osam motivacijom, da je njegova misao ministru vojnog i mornarice za donošenjem zakona o ustrojstvu vojske. Međutim doznaje se, da je ministar ostavku zato, što je nekadašnji gradski list blizu Pašića poveo njegovu dugu kampanju. Naprotiv, službeno preko svoga presbiterijuma, da je ministar vojni Pašić ostavku, da radi toga on ne može da stupa u radu svoga resora, kao ministar u vladi.

Glasovi o sporazumu sa Italijom izazvali su u svim političkim i društvenim krugovima veliko nezadovoljstvo, a posebno kod demokratskih i radikalnih, da će se protiviti tom sporazumu, da će se opozicija sastati u parlamentu, nego da će se protiviti akciji dobiti potporu od katoličke stranke. Radikali s drugom stranom

stoje različitim argumentima da dokažu, kako je bilo potrebno, da se to pitanje riješi i da se jednom dođe do sređivanja odnosa između nas i Italije.

Ministarski savjet na svojoj sjednici od 13. o. mj. riješio je, da pokrajinski namjesnik za Dalmaciju g. Metličić i za Bosnu i Hercegovinu g. Vulović stave na raspoloženje, pošto je likvidacija pokrajinskih uprava u ovim pokrajinama gotovo privedena kraju. Dalje je riješio, da se pride likvidaciji pokrajinskih uprava u Hrvatskoj i Sloveniji. Najprije će se likvidirati kod pokrajinske uprave u Zagrebu odjeljenje unutrašnjih djela, a onda ostala odjeljenja. Odmah po likvidiranju ovih uprava pristupit će se oblasnim izborima, za koje se drži, da bi mogli biti zakazani već za početak ili polovinu mjeseca ožujka.

Ispadi našeg poslanika u Parizu g. Spaljokovića proti uspostavi normal. veza sa Rusijom kao da su mu donijeli dobru plaću. On je radi tih ispada i načina, kojim se je okomio na našu štampu morao predati ostavku na mjestu poslanika u Parizu. Dnevne novine sada javljaju, da će g. Spaljoković poslije svega ovoga biti imenovan za ministra dvora.

Princ Dorda ne miruje. Izgleda da će i opet doći do sablažljive afere. Kako javlja beogradska štampa, imali bi skorih dana izaći memoari princa Dorda. Sa prijateljske strane nastoji se oko princa, da za sada ne objelodanjuje svoje memoare. U ostalom, ako savjeti ne pomognu, imao bi se upotrebiti dvorski statut, ako se ispostavi, da memoari ne odgovaraju obzirima prema kraljevskoj kući Karajorgjevića.

Iz vanjskog svijeta.

Nova engleska vlada. Kako javljaju engleske novine, Baldwin je po glasanju o adresnoj debati parlamenta na prijestolni govor demisionirati i kralj će povjeriti mandat za sastav vlade Macdonaldu, koji će ovaj primiti. Sporazum se je između liberalaca i konservativaca izjalovio, pa je moralo doći do predaje mandata za sastav vlade radničkoj stranci. Radnička je stranka odlučila, ako ostane na vladi, da u prvom redu riješi važne socijalne probleme.

Odnosi između saveznika. U vezi sa dolaskom radničke stranke na vladu u Engleskoj i smjernicama vanjske politike, javlja se, ako će se Francuska opirati planovima radničke stranke za uspostavu mira u Europi, da će ova smjesta zatražiti, da Francuska plati svoje dugove Engleskoj. Ako Francuska to ne učini, ova će jednostavno iznesti francuske državne papire na tržište. Neposredna posljedica toga bi bio krah francuske valute.

Ponovni strašni potres u Japanu. Prema vijestima iz Japana u okolici Tokia i Yokohama harao je ponovno strašni potres. Jedan je vlak survan u rijeku a nekoliko ih iskočilo iz tračnica. U Yokohami srušeno je oko 600 kuća a u Tokiu oko 500 kuća.

Padanje vrijednosti francuskog franka. Padanje vrijednosti franc. franka koliko Francuze i francuske službene krugove zabrinjuje, toliko neke druge narode razveseljuje. Tome se osobito vesele Talijani, te talijanska štampa osobitu važnost pridaje izjednačenju talijanske lire i franc. franka. Kada se je to doznalo na burzi u Milanu nastale su manifestacije i burno pleskanje publike. Još

nedavno je franak bio skoro dvije lire, a sada je samo 99. centezima.

Priznanje sovjetske republike odgođeno. Predstavnici male antante na zadnjoj konferenciji složili su se, da se odgodi priznanje sovjetske Rusije sa strane male antante dok to ne učine velike sile. Prema tome pitanje priznanja sovjetske Rusije ne će se uzeti u razmatranje, dok o tome ne donesu svoju odluku Italija, Engleska i Francuska. Pouzdano se tvrdi, da je to i odgođeno na intervenciju ovih sila.

Naši dopisi.

Brbinj (Dugi otok), 12. siječnja.
Prošli smo dana (od 30.12. do 2./1.) imali bijelog i rijetkog gosta, kome smo se naradovali, jer iza snijega očekujemo dobru ljetinu. Poznato je, da je naše mjesto na moru, dakle na soli, a soli se ne može nigdje ni za lijek dobiti. Prije je nabavljala sol općina (Sali) i dijelila pučanstvu, a sada je nema nigdje. Kod nas ima dosta siročadi i ratnih udovica. Napravili molbu za pripomoć, ali riješenja na ove molbe nikada. Nadležna bi vlast ako nema osjećaja za ovu sirotinju, bar toliko morala vršiti svoju dužnost, da riješi ove molbe, pa to riješenje bilo i negativno. Odlukom Direkcije pošta i telegrafa u Splitu, 21. ožujka 1923. Br. 8499. odobreno je proširenje djelokruga mjesnog poštanskog sabirališta, t. j. može da prima pisma, novac i pakete. Ova odluka nije nikada bila ostvarena, naprotiv od 1. studenoga 1923. nema ni listonoše, koji je do tada nosio poštu iz Božave. Radi toga narod iz Brbinja i Savara mora do Božave ići 3' do 4. ure pješke, da preporuči pismo ili dignu novac. Mi pozivljemo Direkciju pošta i telegrafa u Splitu, da učini svoju dužnost i izvrši gorjuju svoju odluku. Mi nećemo puštiti to s vida, i nadamo se, ako sama Direkcija u Splitu nije sposobna, da izvrši svoje odluke, da ćemo naći nekoga, tko će je ipak uputiti, da to učini.

Savar (Dugi otok), 13. siječnja.
Prošlog mjeseca smo dobili novu scosku upravu, te se u našem mjestu kreće na bolje. Unapred se svakako nadamo boljem redu i uspješnijem radu za narod. Teško je življenje u našem mjestu, te se mnogi spremaju u Kanadu na rad: Ameriku, tu našu čemeriku. Ali ipak Bože daj, da im pome za rukom njihov teški put. U zadnje vrijeme općina je bila počela uvadati nečuvane namete, nu kako su se sva sela digla proti tomu, zaspalo je i to. Čemu općina ne uvede "općinski porez" na ono što dolazi iz vanka i prodaje se u mjestima ove općine, kao što imaju sličan porez sve općine u Jugoslaviji. Jedina općina Sali nema toga poreza, ali zato ima 100 hiljada duga. Općinska uprava bi morala misliti kako će se taj dug isplatiti i tko će moći uzdržavati skupi općinsku upravu (oko 4400 dinara mjesečno).

Organizacijski vijesnik. Hrv. Orł. Savez izdaje za sva svoja društva "Organizacijski vijesnik". Vođe naših katoličkih društava i prijatelji orlovske pokreta mogu isti dobiti kod Hrv. Orł. Saveza uz cijenu od din. 15 godišnje.

"Pučki Prijatelj". U Trstu je počeo opet izlaziti "Pučki Prijatelj". Prošle godine usljed poznatoga sporazuma s trščanskim političkim društvom prestao je izlaziti, te je mjesto njega počela izlaziti "Istra". Sada je "Istra" prestala izlaziti, da ustupi svoje mjesto "Pučkom Prijatelju".

Svijećnica, dne 2. veljače, dan katol. akcije.

Hrvati katolici!

Eto već četvrtu godinu posvećujemo mi katolici Hrvati svijeći blagdan Svijećnicu prosvjetno-socijalnoj katoličkoj akciji. Jedan dan u godini treba da napose molitve naše, misli, riječi i djela naša prinesemo toj dobroj svrsi. Tako čine i drugi i veliki narodi — ugledajmo se u njih. A Sveti Otac eto ponovno i nanovo preporuča, da uz svećenike i lajci, muževi i žene, stari i omladina prionu svim srećam za Katoličku religioznu, prosvjetnu i socijalnu akciju — čujmo Ga! U danima opće sumornosti i sebičnosti, mržnje i očaja, dajmo svijetu *sol zemlje* : Kršćanstvo i Krista.

Svijećnica, dne 2. veljače 1924., dan je katoličke akcije!

Molimo prije svega na taj dan, da Gospod blagoslovi sva udruženja i sve pojedine učesnike katoličke akcije. Pomolimo da, se u tom radu ujedine svi katolici Hrvati i neka nas ne djeli ni dob ni spol, ni stalež ni stranačka politika — budimo jedno!

Domaće vijesti.

Okeanografski ipstitut na Jadranu. Vlada namjerava osnovati na Jadranu okeanografski institut za proučavanje morskih vjetrova, dubina, istruja i sl. Obrazovat će se komisija, koja će pregledati najpogodnije točke na Jadranu, i odlučiti gdje bi se imao podići ovaj institut.

Dan katoličke omladine dne 11. svibnja, u nedjelju poslije sv. Ivana održat će se u svim našim krajevima dan katoličke omladine. Hrvatski će Orlovi taj dan osobito svečano proslaviti. Program će u glavnom biti sljedeći: U jutro sv. misa sa zajedničkom sv. pričesti, javno zborovanje sa svećanim primanjem u Orao, a poslije podne: akademija ili javni nastup. Detalji će se urediti prema prilikama u pojedinim mjestima.

Konferencija gospodarskih korporacija. Dne 27. o. mj. sastaje se u Zagrebu konferencija svih trgovačkih i obrtničkih korporacija u državi, na kojoj će se pretresati važna pitanja odnoseća na gospodarski položaj ovih korporacija.

† **Mirko Divković.** Dne 12. ov. mj. umro je u Samoboru kraj Zagreba u dubokoj starosti od 81 godine ravnatelj zagrebačke gimnazije Mirko Divković, jedan od najboljih poznavaca hrvatskog jezika. Dne 14. o. mj. bio je velikom pokojniku veličanstven sprovod u kojem se je među ostalim nalazio i preuzv. g. dr. Ante Bauer, zagrebački nadbiskup.

Rijetka slava. Dugogodišnji predsjednik književnog društva sv. Jeronima, preč. kan. g. Ljudevit Knežić u Zagrebu slavio je svoju sedamdeset godišnjicu. Ovoj slavi pridružili su se prijatelji svećarevi, koji su htjeli, da ta proslava bude ne samo njegova privatna svečanost, nego i svečanost Društva sv. Jeronima. Svečara je u ime društva pozdravio podpredsjednik dr. Velimir Deželić, st. i odbornik Stjepan Širota, te mu je predan njegov portret, izrađen od slikara Josipa Bužana i umjetnički izrađen album cijelog odbora.

Razbojnik Čaruga u rukama pravde. Zadnjih dana uhvaćen je u Retkovcima u Slavoniji Jovan Stanišavljević — Čaruga, poznati razbojnik, koji je kroz zadnje 4 godine bio strah i trpet gornje Slavonije. Njega terete mnogobrojni zločini i razbojstva, te je na njegovu glavu bila raspisana ucjena od 30.000 dinara. Ovu će nagradu dobiti oružnici, koji su ga uhvatili.

Razmišljajmo u taj dan, kako da koristimo katoličkoj akciji! Nastojmo da vjerska, prosvjetna i socijalna katol. društva, koja već postoje što bolje uznapreduju i da dobiju što boljih članova. Gdje takvih društava nema, uprimo sile da se osnuju. Pomažimo i širimu dobru štampu!

Darujmo katoličkoj akciji svoje slobodno vrijeme i svoje sposobnosti, a na dan 2. veljače 1924. nastojmo među prijateljima i znancima skupiti što više darova i udjelimo sami što obilnije u tu svrhu. (Darovi se podastiru župnim uredima, koji će ih odaslati svome ordinarijatu, odnosno centrali u Zagreb).

Iza skromnih početaka, pokročimo smjelo napred!

"Hrvatski katol. narod. savez".

(Sred. tajništvo u Zagrebu, Kaptol 27.)

predsjednik:

Dr Josip Lang posv. biskup, v. r.

tajnik:

Dr Velimir Deželić, v. r.

Iz grada i okolice.

Ispravci izbornih listina. Po zakonu o izbornim spiskovima moraju pojedine općine da uredovno svake godine od 1. do uključivo 31. siječnja izvrše ispravke stalnih izbornih spiskova. Upozorujemo stoga sve naše priistaše i sumišljenike, da upotrijebe tu prigodu te se uvjere, da li su uneseni. Svatko naime ima pravo, da izborne spiskove pregleda, te bilo za se bilo za drugoga traži njihov ispravak. Izborni spiskovi stoje na uvid izbornicima na općini. Ti se spiskovi mogu pregledati, odnosno tražiti njihovi ispravci za sa ili za drugoga, ako li tko pogrešno ili uopće nije unesen. Najbolje je to sada učiniti i urediti, da nam ne bi kasnije bilo s kojeg razloga propalo pravo glasa pri eventualnim općinskim, parlamentarnim ili oblasnim izborima. — *Tajništvo Hrv. Pučke Stranke.*

Cij. pretplatnicima na uvažanje. Radi teške nesreće, koja je zadesila bratski list "Jadran" u Splitu, ovdome smo ustupili mjesto u našoj sredini, te nam nije bilo moguće ovim brojem izaći na vrijeme. Idući će broj izaći redovito u subotu. — Uredništvo i Uprava "Narodne Straže".

Godišnja skupština HKNS. Dne 13. o. mj. održana je u prostorijama "Badžane" godišnja dobro posjećena skupština mjesnog Okružja Hrv. kat. nar. Saveza. Iza iscrpljivih izvještaja funkcionera odbora te podjeljenja apsolutorija starom odboru, izabran je novi odbor. Za predsjednika preč. kan. Ivan Mirić; za podpredsjednika: Augustin Meznarić, bank. direktor; tajnika: vlč. Ante Radić; blagajnika: vlč. Krsto Stošić i odbornici: vlč. Tabulov Trutta don Niko, direktor sjemeništa; gđa Marija Kaštelan, predsjednica Hrv. kat. ženskog prosvj. društva "Zora", gđa Elvira Zagoreo, učiteljica i gg. Joso Zorić i Antun Šperanda.

Odlazak varaškog župnika. Opće objavljeni varaški župnik o. fra Šimun Jelčić ostavio je dne 16. o. mj. naš grad, da nastupi svoje novo mjesto gvardijana franjevačkog samostana u Sinju. Dne 14. o. mj. HKNS. priredio je u počast svog vrlor člana i odbornika o. fra Šimuna oprosnu čajkanju, na koji su bili pozvani predstavnici svih mjesnih kat. društava, čitav odbor Saveza. Izdale su se zdravice i pozdravi sa strane tlasnarika svijuu društava, te je ova večer

ostala u najboljoj uspomeni svih prisutnih. Istoj je prisustvovao i novi varoški župnik pošt. o. fra Filip Bilušić, te je i on bio pozdravljen od više govornika toplim riječima i živim nadama, da će koji naš grad toli naša katolička udruženja u njem naći drugog oca Šimuna.

Rođendan Nj. V. Kraljice. Odnosno našoj vijesti „Nepotrebna zbrka“ u zadnjem broju, primamo na razjašnjenje, da rođendan Nj. V. Kraljice dne 9. siječnja nije državni praznik, ali se ima proslaviti kao i državni praznici na svečani način. Uredi imaju raditi, a radnje počivati za vrijeme službe božje. Državni su praznici, u kojima imaju radnje da, počivaju cijeli dan Vidovdan 28. juna, dan Narodnog Ujedinjenja 1. decembra i Rođendan Nj. V. Kralja 17. decembra.

U fond Okružja H. K. N. S. u Šibeniku darovala je prigodom 40-godišnjice sv. Mise v. d. don Ivana Lubina, župnika u K. Stajliću obitelj g. Vladimira Kulića din. 50. — Uprava harno zahvaljiva.

Tragična smrt. Dne 28. pr. mj uputila su se dva broda pažana, krkata drvom iz Karlobaga u Pag. Na pol puta uhvatila ih je oluja bure. Kod pašskog rta sv. Kristofora, razbio je vjeter jedro na ladi braće Marčića Vida i Ante, te su jedva na spomenutom rtu spasili brod i iskrkali drva. Na večer su se uputili ladom prema selu Barbate, ali od jake bure nješta mogli kraju, te su se ponovno morali vratiti na rt sv. Kristofora. Tu su bez zaklonice, pokrivala i vatre na buri i ledu ostali cijelu noć, te ih je sutradan rodbina našla smrznute. Pokojnicima je bilo, jednom 33. godine, a drugom 24. Obojica ostaviše iza sebe udovice sa djecom. Ova se je teška nesreća tužno dojmila svega pašskog pučanstva, što se je osobito moglo vidjeti na veličanstvenom sprovodu pokojnicima.

Uprava „Šibenske Glazbe“ ovim putem najljepše zahvaljuje odličnom i čestitom rodoljubu g. Marku Stojiću na plemenitom daru prigodom nove godine od 100— din., koji je objavili u zadnjem broju „Nar. Straže“ te pozivlje ostale građane, da se ugledavaju u ovaj svijetli primjer patriotskog čina.

Obznana. U smislu naređenja čl. 10. br. 1. stavka 10. pravilnika od 10. veljače 1922. br. 4794 o porezu na poslovni promet, poreska kotarska vlast, pozivlje sve poreske obvezanike, koji su dužni, da vode knjigu obavljenog prometa, da neodgodno u roku od 8 dana prikažu knjigu obavljenog prometa za četvrti tromjesec 1923. i da uplate 1% poreza, jer će im se u protivnom slučaju udariti globa od dinara 1000. i potpasti će kazni u smislu čl. 12. i 13. pomenutog zakona.

Ribolov u Prosjeku. Prije je vazda bio običaj, da se ribolov u Prosjeku daje najboljem nudiocu na javnoj dražbi, te bi se utvrdilo, kamo da se riba iz Prosjeka šalje na prodaju. Danas tome nije tako i nema toga običaja. Ribu se dava i dijeli po volji gosp. Upravitelja. Nadležna bi vlast morala tome više pažnje posvećivati i putem javne dražbe dati ribolov u zakup najboljem nudiocu, ali da se riba prodaje u našim krajevima.

Pokušaj krađe. U trgovini mješnog trgovca Rade Gašana dne 11. o. mj. pokušala su dva seljaka, da u u sišci koja je bila u dućanu ukradu tri tube platna. Isti su bili po drž. redarstvu brzo uhvaćeni te predani državnom odvjetništvu na postupak.

Potresi. Dne 13. o. mj. ponovno su se osjetili u gradu i okolici ojači potresi. Prvi je bio oko 11. s. pr. p. uz prethodnu tutnjavu, drugi oko 8 s. na večer isto, u prethodnu tutnjavu. U noći oko 10. s. osjetilo se nekoliko potresa, od kojih je jedan bio dosta jak. Štete nije bilo nikakove, do u Zlarinu što se je s glavnog oltara odvalio jedan kamen i prouzročio neznatnu štetu. U petak dne 18. o. mj. ujutro oko 6 s. ponovno se je osjetio slabiji potres.

Požar. U noći između 14 i 15. o. mj. buknuo je silnom žestinom požar u kući Pere Iljadica-Rapo. Vatra je uništila cijelu kuću na tri poda i nanijela ogromne štete kako vlasniku, tako stanarima Jerku Banu, drž. redaru, Šimi Grubišiću, zjardu i Ignaciju Tošiću, uzničkom nadziratelju. Kuća je bila osigurana na 320.000 dinara u prošlom mjesecu, te je vlasnik iste bio uapšen pod sumnjom paleža. Kako je izgorjela kuća u neposrednoj blizini ostalih kuća, prijetila je velika opasnost, da požar ne zahvati veće dimenzije. Da do toga nije došlo ima se zahvaliti državnom redarstvu, vojci, oružništvu, a osobito našim požrtvornim vatrogascima. Njihova je pripomoćna akcija bila jako otežana pomanjkanjem vode i vatrogasnih cijevi.

Žrtva bjesnoće. U selu Kričkama općine Drniške pred par dana preminuo je težak Braković u teškim muka ludila. Liječnici su ustanovili bjesnoću, a ugrizao ga je vlastiti pas. Sam pokojnik i njegova obitelj nisu tome davali važnost, te je svoju nemarnost platio životom u najgrožnim mukama.

Fuzija sokolskih društava. Na idućem kongresu Jug. sokolskog saveza pretresati će se pitanje fuzije jug. i hrvatskog sokolskog saveza. Jug. sokolski savez uviđajući, da među Hrvatima sve više gubi teren i da Srbi nemaju bog zna kakova smisla za sokolsku ideju, pa da ne ostane samo na Slovencima, koji hoće, da se kao takovi manifestiraju i u sokolskim redovima, pripravan je, da se reorganizuje i razdijeli u tri saveza i i to: srpski, hrvatski i slovenski, koji bi opet sačinjavali jedan jugoslavenski savez. Tome se protivie neka sokolska društva te na kongresu namjeravaju zauzeti odlučan stav proti toj reorganizaciji. Među ovima se nalazi splitsko i mjesno sokolsko društvo.

Jadranska straža. Izašao je prvi broj druge godine ove pomorsko-illustrirane revije ukusno i umjetnički opremljeni sa više lijepih slika i raznovrsnim gradivom. Jadranska straža kao takova zaslužuje punu pažnju, te ju preporučamo svim prijateljima, koji se zanimaju za pomorstvo.

Krabuljni ples „Šibenske Glazbe“. U subotu, dne 26. o. mj. „Šibenska Glazba“ u prostorijama Kavane „Kрке“ priređuje sjajni krabuljni ples uz vucenje lutrije. U toku su velike pripreme, te se očekuje ogroman uspjeh.

Prenos pošte šumskom željeznicom. Ministarstvo pošta i telegrafa odobrilo je, da se šumskom željeznicom Prijedor-Drvar-Knin prenosi pošta bit će uređena ambulatna pošta između Prijedora i Drvara, a na pruži između Drvara i Knina poštanska prajna.

Hrvati, katolici! Sjetite se svoje dužnosti i pretplatite na „Narodnu Stražu“.

OPĆINA ŠIBENIK.

Br. 16532. Šibenik, 20. prosinca 1923.

RASPIS NATJEČAJA.

Spram zaključka Općinskog Upravnog odbora u Šibeniku prihvaćena u sjednici 28. novembra o. g. raspisuje se natječaj na mjesto općinskog tajnika pri ovoj općini.

Pravni odnošaji općinskog tajnika uređeni su općinskim zaključcima kojima je plaća činovnika općine Šibenske izjednačena plaćom državnih činovnika sa pripadnim doplacima.

Općinskom tajniku priznat je VII. činovni razred sa svim prinađležnostima, a suviše izvanredni mjesečni doplatak u iznosu od dinara 1200 (hiljadudvijest).

Onaj, koji postigne raspisano mjesto, biti će primljen u službu u privremenom svojstvu za godinu dana, nakon kojeg će roka moći da postigne stalnost, ako bude zadovoljavao.

Natjecatelji moraju svojim molbama da prilože:

1. Krštenicu;
2. Svjedočbu pripadnosti;
3. Isprave o eventualno do sad obavljenoj službi;
4. Naukovne svjedočbe;
5. Svjedočbu o sposobnosti u dotičnom zvanju;
6. Liječničku svjedočbu o fizičkoj sposobnosti;
7. Dokaz o popunom poznavanju srpsko-hrvatskog a po mogućnosti i kojeg drugog od važnijih jezika.

Za mjesto tajnika prednost će imati natjecatelji sa fakultetskom spremom, napose oni s dovršenim pravnim naucima.

Od natjecatelja se traži, da nijesu prekoraciili 40. godinu života.

Rok ovome natječaju traje do 15. veljače 1924.

Molbe se imaju upravitelji općinskoj upravi i moraju biti snabdjevene propisanim taksenim markama.

Predsjednik Općine:
Blažević, v. r.

OPĆINA ŠIBENIK

Br. 254 Šibenik, 8. januara 1924.

RASPIS NATJEČAJA

Raspisuje se natječaj na više mjesta redara pri ovoj općini.

Natjecatelji moraju podnijeti svoje molbe vlastoručno napisane i redovito bilježovane najdaje do 31/1 o. g. do kojeg dana traje rok natječaja.

Svaki natjecatelj mora molbi priložiti isprave, kojima će dokazati:

- a) neporočnost ponašanja
- b) poznavanje srpsko-hrvatskog jezika u čitanju i pisanju
- c) tjelesnu i duševnu sposobnost za vršenje redarstvene službe
- d) eventualno do sada obavljene službe
- e) da nije mlađji od 24 i da nije stariji od 40 godina
- f) da je državljanin SHS

Pravni odnošaji redara općine Šibenske uređeni su osnovom o mirovinama i mirovinskoj zakladi, odobrenom u sjednici opć. Vijeća od 10/11 1912. Priznaju se i dodatci na skupoću.

Temeljna godišnja plata sastoji se od dinara 950: — dodatak na skupoću dnevno dinara 17: — i dinara 3: — dnevno na svakog člana obitelji do navršenih 16 godina i odijelo. Osim, toga ima za svaki sat obavljene izvanredne službe po danu din. 2: — a noću Din. 4: —

Služba je pri nastupu privremena t. j. pokusna za rok od godine dana, nakon kojega roka dotičnik može biti imenovan stalnim s pravom na mirovinu ako zadovoljava.

Predsjednik Općine:
Blažević v. r.

Zahvala.

Povodom nenadane smrti moga pok. supruga Ive Jakovljevića, trgovca mješovitom robom u Šibenikom, koji je bio tek drugu godinu osiguran na život kod „Croatiae“ osiguravajuće zadruge u Zagrebu na Din. 13.000,— isplatila mi je ova zadruga osiguranu glavnicu smjesta i tako kulantno, da smatram dužnošću preporučiti ovaj naš stari i prokušani zavod svima, koji žele da njihovi mili budu do ista valjano obezbjeđeni.

Janja ud. Jakovljević.

Želite li da budete obezbjeđeni za slučaj štete od požara, osigurajte Vašu imovinu kod osiguravajuće zadruge

Croatia.

Povisujte svoju staru osjegurinu na faktičnu vrijednost.

Za sve upute izvolite se obratiti na poslovnicu potpisanog

Vladimir-a Kulića-a.

Rijetka prigoda

Prodaje se ili iznajmljuje:

Mlin na naftu

sa tri kamena, uz državnu cestu, eventualno i sa potrebitim u neposrednoj se blizini nalazećim gospodarskim zgradama radi preuzimanja drugog posla. Obratiti se na:

Stipić i drug

Lišane-Ostrovce, Benkovac.

PAPIRNICIA GRGO RADIĆ - ŠIBENIK (GLAVNA ULICA)

Trgovina na veliko i malo papirirom, pisaćim i risaćim priborom. Skladište trgovačkih knjiga kao i knjiga za osnovne škole. Bogati izbor svih vrsti kancelarijskog pribora za škole, urede itd. Tvorničko skladište pisaćeg papira uz najumjerenije cijene.

GIJENIK ŠALJEM NA ZAHTEJEV

DROGERIJA VINKO VUČIĆ - ŠIBENIK

Skladište kemijskih proizvoda, laka boja, gumenih predmeta i o.

OPTIKA.

Naočala — Cvikera.

Izvršuje svaku izradbu po okuli. Liječničkom propisu Primaju se popravci.

Novost za svaku katoličku kuću po svim hrvatskim krajevima jest

„KRUH NEBESKI“

najnoviji i jedini molitvenik odobren od svih hrvatskih biskupa, glavni dio uređio dr. Ivan Šarić, nadbiskup vrbosanski.

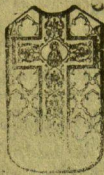
Izdalo ga Društvo sv. Jeronima u Zagrebu. Stoji 30 K, za članove 24 K. Radi kamata za uloženu glavnicu i radi općeg postupljenja bit će od Nove godine povišena cijena na

40 K, za članove 30 K.

Dobiva se kod Društva sv. Jeronima, a uz nečlansku cijenu i u svim boljim knjižarama.

Josip Neškudla i drug tvornica crkvenih paramenta i pribora JABLONÉ - Čehoslovačka.

Preporuča se svim sveće icima za nabavu svih u tu struku spadajućih predmeta, kao misne haljine, pluvijali, crkveni i društveni barjaci, kaleži, ciboriji, monstrance, kipovi, križni putevi i t. d., u kojoj god izradbi i cijeni.

Misne haljine iz teškog svilenog damaska, križevi izvezeni u svili, svilene i zlatne porte od Din. 1500 unaprijed.

Stara crkvena odijela popravljaju se strukovnjački. Kaleži i ciboriji pozlaćeni u vatri od Din. 300 unaprijed. Za solidnost tvrtke jamče nebrojene zahvalnice i 110 godišnji opstanak tvrtke. Na sve upite odgovara odmah i predlaže uzorke

J. NEŠKUDLA - LJUBLJANA
Sv. Petra cesta 25.

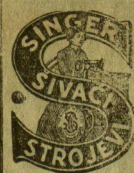
Lida -

toaletni sapun je dobar i uvijek jednako dobar.

Zemljoradnici

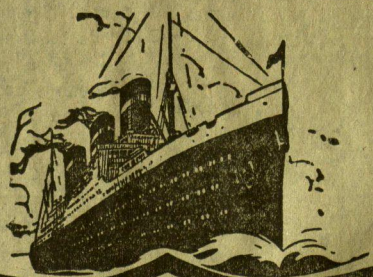
koji ne mogu dobiti putne isprave radi prepunjene kvote za Sjedinjene Države Amerike neka se obrate na zastupnika CANADIAN PACIFIK g. Lazar Piroški u Šibeniku kod Težačke Zadruge, gdje će dobiti besplatno sve informacije i moći će putovati bez poteškoće u KANADU kamo im sama Kanadska država jamči za posao.

Najuspješnije se oglašuje u „Narodnoj Straži“!

INGER šivaći strojevi

— na cijelom svijetu poznati su kao najbolji. —
Podružnice i zastupstva u svim mjestima.
Centrala za državu S. H. S. Zagreb, Marulićeva ul. br. 5. II. kat.
Filijala Šibenik, Široka ulica.

Parobrod "LEVIATHAN"

59956 Br. Reg. tona
Najmoderniji, najveći i najluksuzniji oceanski parobrod. Najveći napor znanosti, snage kapitala i pronalaznog duha utjelovljeni su u ovom čudesnom parobrodu. — Neprisposodiva udobnost u svim razredima.

„Prva vožnja“ u New York na 7. augusta, 1923, zatim 28. augusta 18. septembra, 8. oktobra, 29. oktobra itd. svaki treći jedan utorkom iz Southamptona — Cherbourg. — Sve pobliže kroz dole naznačene adrese.—

BREMEN — NEW YORK

— Neza sa sjajnim američkim vladinim parobrodovima. — Neza sa sjajnim američkim vladinim parobrodovima. — Neza sa sjajnim američkim vladinim parobrodovima.

— Neza sa sjajnim američkim vladinim parobrodovima. — Neza sa sjajnim američkim vladinim parobrodovima. — Neza sa sjajnim američkim vladinim parobrodovima.

UNITED STATES LINES

Zadružna gospodarska banka d. d.

Vlastita zgrada
Glavna ulica 108.

Podružnica Šibenik

Brz. naslov Gospobanka.
Telefon br. 16 - Noćni 67

Centrala Ljubljana.

Podružnice:

Đakovo, Maribor, Sarajevo, Sombor,
Split.

Ispostava: Bled.

Dionička glavnica i pričuva
preko K. 60.000.000.

Ovlašteni prodavaoc srećaka državne
lutrije.

Prima uloške na knjižice, te ih ukamaćuje
najpovoljnije.

Oprema sve bankovne i burzovne poslove
povoljno, točno i brzo.

Objava. Slavnom općinstvu dajem na znanje, da ne odgovaram niti jamčim za ijedan dug, koji moja žena Ivanka Radin učini bilo u robu. živežnim namirnicama ili u novcu bez moga znanja i izričitog ovlaštenja. — *Pave Radin pk. Tome poslovođa gostione Mihaljević - Šibenik.*

Zlatarska i draguljarska radiona

Šibenik - kod Stalne Crkve.
Zlatarska i draguljarska radiona
Šibenik - kod Stalne Crkve.
Zlatarska i draguljarska radiona
Šibenik - kod Stalne Crkve.
Zlatarska i draguljarska radiona

RATAR D. D.

Veletrgovina gospodarskim
potreštinama i proizvodima

Z a g r e b

PODRUŽNICA: SUŠAK

Tvornička ulica broj 15.

Telefon 14-59 Interurban 15.

Brzojavni naslov: „RATAR-SUŠAK“

dobavlja sa svog skladišta na
Sušaku, Bakru najpovoljnije:

BRAŠNA, ŽITARICE, KOLONI-
JALNU ROBU, 16% SUPERFO-

SEAT, 18% THOMASOVU
KALIJU

12% KALIJU
12% KALIJU

12% KALIJU

JADRAN

Kr. Dnevnik i list "Jadran" iz Splita

Prikazano, dne 19. 1. 1924
Priloga 1924

Prilog „Narodne Straže“.

Br. 3.

Izlazi četvrtkom.

Uredništvo i administracija nalaze se u
— Arcebiskupovoj ulici br. 4. —

SPLIT-ŠIBENIK 21. siječnja 1924.

PRETPLATA za mjesec Dinara 8, za
tromjeseč Din. 24, za polugodišnje 1
godišnje srazmjerno. Za inozemstvo go-
dišnje Din. 140. Oglasi po cijeniku.

Godina VI.

Vlasnik konsorcij „Jadran“

Odgovorni urednik: D. JERKO VODANOVIĆ.

Tisak Hrv. Zadr. Tiskare Šibenik.

Katastrofalni požar u Splitu.

Potpuno izgorjela stara biskupija. - Tajnik Hrv. kat. nar. Saveza i njegovi u životnoj opasnosti, srećom spašeni. - Teško oštećena Leonova tiskara i Hrvatska knjižara. - Pomješće Hrv. kat. nar. Saveza i „Jadrana“ te administracija i redakcija „Jadrana“ potpuno uništeni. - Gospodarska štedionica bez znatne štete - Pripomoćna akcija. - „Jadranovo“ saopćenje.

Sijelo i matrica katoličke akcije.

Usred grada Splita, uz mauzolej Dioklecijanove palače — današnju stolnu crkvu sv. Dujma — nalazi se duga zgrada, koja je nazvana starom biskupskom palačom, za razliku od nove, koja je sagrađena blizu crkve sv. Petra na Lučcu, u kojoj je danas residencija splitskih biskupa. Ovu je staru palaču sagradio 1677. godine nadbiskup Bonifacije Albani. Duga je 80 metara, visoka oko 10, široka 6 m.

Kad je 1903. g. osnovana u Splitu Katolička Leonova Tiskara, smještena je u prizemlje i prvi sprat južnog krila palače. Do nje je poslije toga smještena i Katolička Knjižara Sjemeništa. Godine 1912. osnovana je Hrvatska Tiskovna Zadruga, koja je najprije preuzela Leonovu Tiskaru a onda i Knjižaru Sjemeništa, koja je nazvana Hrvatskom Knjižarom. Hrv. Tiskovna Zadruga imala je vrlo skroman početak, ali na čelu njezine uprave nalazio se je sve vrijeme neumorni i požrtvovni svećenik veleč. Don Josip Bavčević, kojemu je malo po malo pošlo za rukom da prebrodi sve poteškoće, te su se tiskara i knjižara razvile u prvorazredna poduzeća. Hrvatska Tiskovna Zadruga predstavljala je danas vrlo jaku i solidnu zadrugu. Imala je, kako spomenusmo, knjižaru i tiskaru a uz ovu i knjigovežnicu.

Početak god. 1914. osnovan je katolički dnevnik „Jadran“, koji je svoju upravu i uredništvo smjestio također u ovu palaču. Svrhom 1919. osnovan je katolički pučki tjednik „Težačke Novine“ u istim lokalima. Kad je preklani osnovan Hrvatski Katolički Narodni Savez, i on i njegov tajnik dobili su prostorije u palači, u kojoj su osim toga imale svoje sijelo i mjesto za sastanke razne katoličke organizacije i društva. Lanjske godine velikom požrtvovnošću nekoliko oduševljenih sumišljenika u Splitu uređena je u ovoj palači i lijepa katolička dvorana. Da uzmogne do nje doći, nekogi su pristaše katol. pokreta mješicečno doprinosili i još uvijek doprinose po 1.000, 500, 400 Kr.

Netom je ova dvorana uređena i u njoj podignuta pozornica, odmah je počeo da se u Splitu razvija bujniji život u katoličkim organizacijama, koje su stale da rastu i napreduju i brojem i radom. Uz predstave prosvjetnog kina, koje su se držale do nazad dva mjeseca, uz skloptikonska prikazivanja i predavanja, ova je dvorana služila za predstave i sijela raznih katol. prosvjetnih i kulturnih organizacija, za priredbe Hrv. Kat. Nar. Saveza, za analfabetske tečajeve itd. U njoj je navlastito u zadnje vrijeme uvijek bilo tako živo, da je trebalo urediti orar za pojedine organizacije, te je dvorana navlastito popodne i u svecima malo kada bila slobodna. A katolička se je publika oko dvorane već bila počela tako lijepo okupljati,

da je dvorana brzo počela biti pre-malena kako za toliku publiku, tako za toliku organizaciju, te se je osjećala potreba, da se proslijedi udešavanjem palače za potrebe katoličke akcije. Ne samo, već je ova dvorana toliko doprinijela razvoju katol. akcije u Splitu te je vodstvo Hrv. Katol. Nar. Saveza bilo primorano pripravljati osnovu za dekoncentraciju katol. akcije i koncentraciju njezinu u svakoj pojedinoj od 3 župa u gradu.

U ovoj zgradi nalazila su se u prizemlju zapadnog krila 2 magazina restoratera Ilije Vukušića, a od njega 4 lokala P. Lina & Makarovića, skladište pokućstva. U magazinima Vukušićevim bila je i njegova drvarnica. Između ostaloga bilo je tu ulja, masti, alkohola, a nezna se da li je i koliko je bilo petroulja. Lokali Lina & Makarovića bili su prenatrpani pokućstvom, koliko njihovim, toliko tuđim, njima u pohranu predanim. U veći glavnog ulaza palače pekao je kestenje nedavni pogorelac Božić.

Prije požara.

U nedjelju 13. o. m. održao je pomladak Katol. Ženskog prosvjetnog društva „Danica“ u spomenutoj dvorani 2 puta religiozni komad „Djevica u hramu“. Prva je prestava započela u 4. svršila u 5 i po sati popodne. Druga je počela poslije 6., svršila prije 7 sati. Premda je to bio 6. i 7. put da se je ovaj komad prikazivao, ipak je dvorana oba puta bila dupkom puna posjetilaca, mnogi su se dapače morali vratiti, jer nisu našli mjesta. U predstavi su se na početku za 5—6 minuta upotrebljavale 2 kadijone (turbuli) sa malo žerave u njima i tamljanom. Poslije predstave po običaju sve se je najvećom pomnjom pospremlilo. Do 9 i po sati ostalo je u dvorani nekoliko starijih osoba. Ovi su po običaju sve uredili, malo se porazgovorili i onda otišli kući. Kad su izlazili vidjeli su iz veže, da su u Vukušićevu magazin njegovu dva poslužnika sa svijećom, što nije bilo ništa neobično. U 10 i četvrt sati ušao je u vežu veleč. don Niko Matulić, biskupski tajnik, koji s majkom i sa dvije sestre stanuje na drugom katu u krajnjem zapadnom dijelu zgrade. Spomenuti Božić kaže, da je ostao u veži do 10 i po sati i da nije opazio ništa sumnjivo.

Požar.

Oko 11 1/2 opazili su prolaznici kako iz zgrade sa strane Arcebiskupove ulice liže plamen kroz prozore. Neki tvrde, da je plamen lizao kroz prozore Vukušićeve magaze, drugi iz prvog (susjednog) prizemnog lokala Lina & Makarovića i dvaju prozora prvog kata iznad te magaze. Restorator Vukušić, koji ima restauraciju vis-à-vis spomenutoj magazi, kaže da je izašao vanka, vidio plamen i pozvao ljude u svom buffetu, da mu dadu vode jer da mu gori magaza. Kročać Cvitančić,

„Jadranovo“ saopćenje

Pošto nam je požar uništio sve knjige i adrese i uopće sve što smo imali te od požara ništa nismo spasili, molimo prijatelje i pretplatnike, da hitno učine, što ovdje preporučamo:

1. Pretplatnici neka nam odmah na dopisnici jave tačnu svoju adresu, naznače ako je moguće, do kada su podmirili pretplatu.

2. Istodobno neka nam saopće adrese svih onih pojedinaca, ustanova i društava za koje znadu, da su primali „Jadran“.

3. Dojučem broju ovoga lista priložit ćemo pošt. ček. Molimo, da nam se pošalje sva dugujuća predbrojba i po mogućnosti pretplata za tekuću godinu ili dio godine (po 8 Din. mješicečno). Isto tako molimo danas usrdnije nego ikad, da nam se pošalje i dugujuća predbrojba za „Težačke Novine.“

Ostali smo bez svega, pa će prijatelji shvatiti sa kolikom ih toplinom molimo. Prepuštamo duževnosti svakog pojedinih dužnika, da odredi iznos koji će za dug poslati, ako se tačno ne sjeća koliko duguje. Molimo, da na pošt. čeku ili na posebnoj dopisnici pri svakoj novčanoj pošiljci bude tačno naznačeno, za što se šalje iznos, da li i koliko za zaostalu pretplatu, koliko, za ovogodišnju. Ovo nam služi, da možemo uvesti u knjige.

Do 15-ak dana nadamo se, da će nam se svi prijatelji i pretplatnici javiti, pa da ćemo onda nastaviti sa redovitim izlaženjem lista. Do tada „Jadran“ po svojoj prilici ne će izaći. Uprava se privremeno nalazi u novoj Biskupskoj Palači.

UPRAVA I UREDNIŠTVO
„JADRANA“.

koji se je desio u buffetu skočio je u vežu uza kamene stepenice na prvi kat, da spasi velč. Matulića i obitelj mu. Ali je vrata hodnika našao zatvorena i nije ih mogao provaliti, pa se je vratio natrag. Na to je neki šofer potrčao i provalio vrata, ali se je morao vratiti, jer radi ognja nije mogao napred. Požar se je u tili čas proširio i zahvatio čitavu sredinu palače, odakle se je po krovu širio na obe strane. Kad su stigli prvi odredi dobrovoljnih vatrogasaca i počeli da gase, požar još nije bio zahvatio cijelu zgradu. Bilo ih je, koji su mislili, da ne će ni zahvatiti južni dio zgrade u kojem se je nalazila Hrvatska Knjižara i Leonova Tiskara. Nekogi su građani naime na svoju ruku bili počeli odmah u početku iznositi knjige iz Knjižare, no bili su u tome za neko vrijeme spriječavani. Zapadni dio zgrade mnogo je brže obuhvaćen silnim valom požara, te se spasenje obitelji vlič. Matulića ima zahvaliti samo sretnom slučaju, da i on nije spavao. Netom je on naime dopro do svog stana u kome su njegovi spavali, već se je plamen za njim pokazao, a zagušljivi dim ispunio cijeli stan.

Kako niže navodimo, obitelj vlič. Matulića spasila se je na krovu kapelice sv. Roka, na koju je u zadnjem zdvojnomo času on skočio (u visini od skoro 3 m.), a onda za njim njegovi. Njemu nije ostalo vremena ni da kaput i klobuk uzme, a njegovu su ravno iz kreveta poletili k prozoru, ne ponesav sobom ni komada haljina. Dok se ovi jandnici nisu pojavili na krovu kapelice, sakupljeno je građanstvo držalo, da su zaglavili, pa je bilo čuti zdvojnimi vapajima, da ih se spasi. Poslije dvadesetak minuta donesene su lestvice, preko kojih su pogorelci skinuti sa krova i zaklonjeni u obližnji hotel Balkan, vlasništvo g. Matkovića. Malo poslije spašene su i obe obitelji, koje su stanovale u krajnjem dijelu južnog dijela zgrade.

Jezovit je bio prizor silnog plamena, što se je u noći dizao i hiljadama iskara obasipao katedralu sv. Dujma i njezin zvonic. Prava je sreća, da je noć bila mirna, vjetra nije bilo nikakova. Da je po nesreći bilo vjetra, požar bi bio prešao na druge zgrade i grad bi bio silno postradao.

Oko dva sata po ponoći vatra je dosegla krajnji južni dio zgrade. Pošto je ovaj prislonjen na kor crkve Sv. Dujma, te je ovom historijskom spomeniku zaprijetila ozbiljna pogibelj. Stoga su vatrogasci uložili sve sile, da to spriječe i, Bogu hvala, to im je u zadnji čas pošlo za rukom. Svi dragocjeni predmeti iz kora bili su premešteni u sredinu crkve, a sv. Sakrament oko 1 1/2 sata prenesen u crkvu Sv. Dominika. Dok su zvona sv. Dujma turobno zvonila na alarm, ogromna je masa naroda sa zebnjom u duši čekala vijesti, nije li nezasićni plamen zahvatio i crkvu sv. Dujma. Iz stotina i hiljada grla čuo si vapaj: Spasite crkvu, spasite katedralu!

Vatrogasci su ostali da gase cijelo jutro i skoro cijelo popodne, a imali su posla i u drugoj noći.

Što je izgorjelo?

Na cijeloj zgradi srušio se je sav krov kolikogod ga je bilo. Isto tako i podovi, tako da su ostali stršiti goli zidovi. Unutarnji zidovi su progorjeli te se po strani ruše. Od vanjskih zidova postradao je jedan dio na zapadnom krilu zgrade. Na južnom krilu zgrade zidovi su neznatno oštećeni vatrom. U drugi dio, gdje je bila strojarna Leonove Tiskare, vatra uopće nije ni prodršla. Tako n. pr. nisu izgorjele ni žice električnog namještaja. Na jednom prozoru ostao je posve neoštećen i netaknut plametni zastor. U ovom su dijelu ostali od vatre neoštećeni i strojevi Leonove Tiskare.

Medutim je u utarak općina određena nalijege i inženjeri su dali mišljenje, da su zidovi palače, dakle i vanj-

ski, u tolikoj mjeri oštećeni, da postoji pogibelj da se sruše. Općina se je požurila, da dade nalog vlasniku, da kroz 48 sati započne sa rušenjem, inače da će općina rušenje provesti o vlasnikovim troškima. Nije se dakle zidove dalo detaljnije pregledati i o pojedinim partijama stručno mišljenje dobiti. Ovdje se je obručerke prihvatilo jedno mišljenje en bloc, ne gledajući da bi se time i koliko se time nanosi šteta već i onako strašno oštećenom vlasniku. Srušiti treba odmah i neopozivo sve zidove, pa i one, kojih se plamen ni dotakao nije. Moramo upozoriti i na to, da su 3 dijela vanjskog zida palače tako solidna građevina, te je u gradu malo gdje solidnije naći, a njihovo rušenje ne će biti rušenje, nego naporno raskopavanje. S druge strane treba primijetiti, da se u strojarni Leonove Tiskare — ondje gdje plamen nije ništa zahvatio — nalazi montirano više velikih strojeva, za koje treba nekoliko dana, da ih se uredi i pravilno demontira. Usto ovi se strojevi nalaze na onom prostoru izgorjele palače, koji nikada nije došao u kombinaciju da bi imao ostati slobodan ili prazan, ni u slučaju konačne odluke da se t. zv. stara biskupinja odstrani.

Zar je zbilja kome god u računu, da se i pri ovoj golemoj nesreći, što je zadesila katoličke institucije vidi, da ne treba imati nikakva obzira kad se radi o nečemu, što na sebi nosi izrazito katoličko obilježje?

Leonovoj Tiskari propao je sav gornji (prvi) sprat, u kojem je bila moderno uređena i bogato snabdjevena slagarna i ured upravitelja tiskare. Propalo je mnogo sloga, koji je bio na nogama i imao poči u tisak. Izgorjeli su rukopisi za razne časopise i novine kao Gospu Sinjsku, Pučku Prosvjetu, Glasnik Poštanske Direkcije, Poljudjelski Vjesnik, Jadran, svi klišei, jedna doktorska radnja, rukopis za jedan molitvenik, mnogo drugih radnja, koje su bile već započete ili čekale. Upravi Hrv. Tiskovne Zadruga uništen je namještaj. Hrvatskoj Knjižari pošlo je za rukom zadnji čas spasiti knjige iz dućana, dočim je skladište do dućana posve izgorjelo. Potpuno propala je naklada Petrovićevih Portreta i studija i Lozovine Talijanske gramatike. U upravi Hrv. Tiskovne Zadruga izgorjelo i sve što je pripadalo „Jadranu“, ništa nije spašeno. Leonovoj Tiskari uništena je i cijela naklada molitvenika „Kita Duhovnog Cvijeca“ (10.000 komada).

Nad skladištem Leonove Tiskare, većom palače i obim magazama Vukušića nalazila se je ukusno uređena dvorana Hrvatskog Katoličkog Narodnog Saveza sa pozornicom, potrebitim brojem novih sjedalica, jednim ormarom u zidu i jednom omanjom sobom za garderobu, sa zastorima za projekciju filmskih i skoptičkih slika, sa krasnim pianinom i savršenim uređajem električne rasvjete, skupocjenim ogledalima i lijepim ukovljenim slikama, tablama i stolovima za analfabetske tečajve itd. Sve je izgorjelo. Ni jedan jedini predmet nije ostao. Izgorjela je i biblioteka nedavno darovana od vlc. Dragičevića iz Sutivana, isto tako i sav materijal nedavno održane izložbe kat. štampe.

Sama vrijednost robe što se je u potrebljavala u prestavi „Djevica u hramu“ cijeni se na 50.000 Din. Sve je izgorjelo.

U susjednoj sobi, spojenoj jednokrnlm širokim vratima, od pozornice i dvorane rastavljenoj debelim glavnim zidom, nalazilo se je tajništvo Hrv. Kat. Nar. Saveza i sjela raznih drugih katol. institucija i društava. Osim pokućstva, koje je sve izgorjelo, požar je uništio kinematografski aparat i njegov pribor, 2 filma, skoptički aparat, Adlerov pisani stroj, sav arhiv Jadrana i Težakih Novina, sve knjige raznih organizacija i društava, sve spise tajništva HPS i gradanskog Kluba HPS, knjige dačke i omladinske „Pčelice“, te one organizacije katoličkih služavka itd.

U prizemlju, ispod pozornice i dvorane, u Vukušićevoj magazii također je sve izgorjelo. U prizemlju, ispod malo prije spomenutog sjela Nar. Saveza, kao i u susjednom prizemnom lokalu izgorjelo je skladište pokućstva, kojim su oba lokala upravljata bila. Iz daljnjih dvaju lokala u prizemlju, pošlo je za rukom iznijeti i spasiti

sve pokućstvo Lina & Makarovića skupa sa željeznom kasom. Prostorije na prvom katu iznad triju prizemnih sala Lina & Makarovića bile su pred nekoliko dana ispražnjene te se u času požara u njima nalazio samo alat g. Reića potrebit za restauraciju tih prostorija za sjedište Gospodarske Štedionice, koja se je u imala smjestiti. I taj je alat sav izgorio.

Na drugom katu, iznad ovih prostorija, nalazio se je stan biskupskog tajnika vlc. don Nike Matulića, sastojajući se iz 2 sobe i kuhinje. I u njemu je sve izgorjelo, nije ništa spašeno. Sam vlc. Matulić ima štete preko 100.000 Din. Njegovi nisu spasili ni odijelo, a on je spasio samo falar, jer ga je požar u njemu zatekao.

Leonova Tiskara, bila je osigurana za 375.000 Din., Hrvatska Knjižara za 100.000 Din., Hrv. Kat. Nar. Savez za 45.000 Din., Vukušić za 250.000 Din., Lin & Makarović za 250.000 Din. Drugo nam je, što smo u stanju saopćiti, da uza sav golemi udar što je snašao našu Hrv. Tiskovnu Zadrugu, a nisu došli u pitanje niti imaju razloga da se boje ne samo njezini vjeronici, nego ni zadrugari za svoje poslovne udjele. O tome će ih, nadamo se, dokora sama uprava direktno obavijestiti, a mi smo danas ovo spomenuli, da ne bude suviše zabrinutosti.

Gdje je nastala vatra?

Radi se o požaru tako velikog opsega, o ogromnoj historijskoj zgradi, koja je usred grada nastradala te bi za izgradnju obične nove zgrade trebalo potrošiti desetak milijuna. K.; radi se o sjelu svih katol. kulturnih organizacija u Splitu i njihovoj matrici u Dalmaciji, o velikom tiskarskom i knjižarskom poduzeću, o uništenoj štampi, radi se o stanarima, trgovcima i obrtnicima, koji su nastradali. Kako u početku spomenusmo, da je bilo i malo vjetra, sam Bog znađe, koje bi katastrofalne dimenzije bio uzeo požar. Za slučaj dakle da je vatra podmetnuta, radiilo bi se o strašnom zločinu. No i da je vatra nastala iz neopreznosti, krivac bi zaslužio da egzemplarno bude kažnjen.

Na žalost moramo konstatirati, da je odnosna istraga u prvom početku bila nedostatna. Arhiepiskopova ulica je bez dvojbe jedna od najprometnijih ulica u gradu. Vis-à-vis izgorjele palače nalazi se dobro posjećivani buffet u prizemlju a restauracija Vukušić (Casolini) u prvom katu. Ovom je ulicom u ono doba svaki čas prolazio mnoštvo prolaznika. K tome smo se nalazili na svrhi pravoslavne godine, pa je ove večeri broj prolaznika bio još veći. Ako redarstvo nije u stanju da konstatira gdje se je najprije pojavio dim i onda vatra, da li u Vukušićevoj ili Linovoj magazii ili u dvorani HKNS ili u tajništvu HKNS, onda znači, da istraga nije bila onako svestrana, kako je u ovom slučaju trebala da bude, jer o sposobnosti i nesposobnosti nismo ovdje pozvani da sudimo.

Redarstveni su organi najprije odmah saznali da su neke osobe izjavile, da su oko 10 sati poslužnici restoratera Vukušića bili u magazii sa šterikom u ruci, da je do 10 i po sati bio u veži i pekao kestenje Božića itd. Bilo je očekivati, da će se povesti istraga i brza istraga. Možemo izjaviti, da ni jednog ni drugog nije bilo. Nije nam do toga da upremo prstom u ovoga ili onoga redarstvenog službenika, ali kakva je to istraga, kada n. pr. redarstveni organ u ponedjeljak na garisti zaustavlja dva svećenika, koji mu preporučuju, da ispita stanovitu osobu, a on vadi kutiju žigica, na njoj piše ime te osobe i ta osoba ne biva pozvana na preslušavanje, niti ju je iko potražio, dok se radi toga nije počelo prigovarati te je ona tek u četvrtak preslušana? Kakva je to istraga, kada se n. pr. u prijavi drž. odvjetništvu stavljaju jednom od glavnih svjedoka riječi, da on nije ništa opazio, a on je na preslušanje izjavio, da je vidio vatru i gdje ju je vidio? Je li ispitan n. p. poslužnik Hrv. Kola, koji tvrdi, da je prošao ulicom i vidio kako dim sukija iz prozora u prizemlju a onda poslije toga, kako je plamen provalio na prvi kat? Jedan namještenik Slavske Knjižare, koji je vidio vatru najprije u prizemlju, a onda na prvom katu? U jednom uglu prizemlja ima na kreuć znak kao da bi tu nešto eksplodiralo.

Je li to obašala i pregledala koja komisija? Je li tačno konstatirano, što je sve bilo u Vukušićevoj magazii?

Opetujemo ike zamahom ruke prede preko uništenih katoličkih institucija i pogorelaca, te preko ogromne štete nanese vlasniku zgrade, može li se preći preko one strahovite pogibelji, koja je uslijed ovog požara vijalala nad glavom jednog cijelog dijela Splita i njegovog najdragocjenijeg spomenika, katedrale sv. Dujma?

Mogli bismo ovdje spomenuti još i to, kako se je i ovom prigodom pokazalo, u kolikoj se pogibelji nalazi grad, stanovnici i njihov imetak zbog pomanjkanja potrebite vode i zbog hidranta, od kojih se svaki otvara svojim ključem. Eto je one večeri pri otvoru pukao hidrant na Nar. Trgu, pa je uslijed toga mlaz vode bio mnogo slabiji, što je bilo od odsudne važnosti za lokalizaciju požara. Nije li istina, da bi se boljim spravama i jačom vodom bilo spasilo više od polovice zgrade, odnosno sva Hrv. Knjižara i Leonova Tiskara?

Iskaz vlc. Matulića.

Poslije večere kod presvj. biskupa oko 10 1/4 pošao sam kroz glavni ulaz zgrade, gdje se još nalazila žena Božića, koji prodaje na vratima kestenje, u svoj stan, koji je u II. katu, te iza kako su majka i sestre pošle spavati, otišao sam na I. kat u sobu administracije „Jadrana“, da prepisem neke spise na stroju. Prije nego sam stao pisati, po običaju i nekako instinktivno otvorio sam vrata dvorane, koja su mi bila odmah iza sjedalice da pogledam, je li sve spremljeno (zreo sam, da je tu bila zabava do 7 1/2 sati). U dvorani nijesam zamjetio ništa i počeo sam pisati. Pisao sam posve mirno do 11 1/4, kad najednom začujem sa ulice neobični žamor i glas: vatra! vatra! Buduć u sobi, gdje sam pisao nisam mogao do prozora, jer zapriječeno drvenom i staklenom ogradom, poleteo sam na hodnik u nakani da idem na ulicu. Pošto nisam našao u vratima hodnika ključa, jer je majka zaključala vrata, skočih gore da pitam ključ, ali ga u mraku nijesam mogao naći. U to čuh lupanje po vratima hodnika, koja ja nijesam mogao otvoriti, pa kroz sobu, gdje sam prije pisao, skočih na pozornicu i u dvoranu s namjerom, da izadem kroz vrata dvorane na stube. U dvorani zamjetih zagušljivi dim i kroz pukotine poda gorko svjetlo (ispod dvorane u magazii gosp. Vukušića nije bilo štuka). Otvorih vrata dvorane, ali radi strašnog dima sa stuba ne podoh dalje, već poletih kroz istu sobu k svojim, da ih pozovem. Ustadoše iz postelje, ali jer je već odozdo dopirao dim, nije preostalo drugo nego da sa krajnjeg prozora skočimo na krov kapele sv. Roka.

Posve je naravno, da su prolaznici i prije i poslije mogli vidjeti i doista su vidjeli svjetlo na dva prozora sobe, gdje sam pisao, jer je tu gorjela električna žarulja od 50 svijeća, koju ja nisam dospio da ugasim, kao ni da uzmem svoj kaput, jer se - kako spomenuh - nijesmo mogli više povratiti dolje.

Prijatelj moje obitelji g. Jakov Cvitančić, koji se je u tom času nalazio u buffetu, bio je onaj, koji je došao lupati na vrata, da nas upozori na pogibelj, koju je zamjetio vatrom i dimom, koji je suklijo u prizemlju.

Don Niko Matulić.

Iskaz drugog svjedoka.

Gospoda Vigurić upravljala je sa izvođenjem spomenute predstave „Djevica u hramu“. Ona nam priča u kratko: U 5 1/2 svršila je prva predstava, u 7 1/2 druga. U spomenutoj Božiću u veži palače uzeli smo oba puta po 2 žerave za 2 kadionika koji su za 3-4 minute trebali na pozornici. Odmah poslije uporabe politi smo po običaju žeravu vodom i onda je istresli u umivaonik pun vode. Poslije svršene druge predstave ostalo nas je više u

dvorani te smo sve pospremili i pohranili. U 9 sati otišao je iz dvorane pošt. O. Tomašić preporučivši nam, da prije odlaska još jednom sve ponjivo pregledamo. To smo mi učinili najvećom brigom. Moj je sin napokon ispod pozornice rastavio i bateriju električnog zvonca; do tih se je sitnica pazilo! Najstrože je bilo zabranjeno pušenje. U 10 sati ugasili smo električno svjetlo, zaključali dvoranu, ponijeli ključ na običajno mjesto u susjednu sobu tajništva HKNS, i otišli. U veži je još bio Božić što peče kestenje, a vrata Vukušićeve magazie bila su otvorena i kod njih iznutra bila su 2 Vukušićeva monka sa zapaljenom šterikom u ruci. Ja sam ih htjela zbog toga ukoriti, ali oni su se odmah počeli ismijavati i ja sam otišla u kući. Sa mnom je bila i gospoda Naraničić. Ja sam monke i drugom prigodom ukorila, što u magazii pale žigice i bacaju ih na pod. Gospoda Vigurić je na redarstvu iskazala još i ovo: Spomenuti kestenjar Božić joj je pripovijedao, da su se u nedjelju večer za trajanja prestave u veži na čudnovati način vrzla dva mladića te sve do vrha stepenice ponjivo pregledavali. Čerka Božićeva je nadodala, da je jedan od njih pošavši uza stepenice prema dvorani na povratku rekao: . . . im popovskog, koliko ih ima.

Je li vatra nastala neoprežnošću ili podmetnutu? Bude li makar naknadno istraga provedena u redu, sigurni smo, da će se naći i odgovor na to pitanje. Mi međutim kao odgovor na pitanje, gdje je nastala, upozorujemo na izjave gospode Vigurić i vlc. Matulića, koje izjave isključuju da je vatra nastala na prvom spratu. U sobi tajništva HKNS, u kojoj je vlc. Matulić radio do 11.20 nije moglo biti vatre. U 10.15 on je pregledao pozornicu i dvoranu i nije ništa opazio. Vrata između pozornice i tajništva ostavio je otvorena. Kad je, alarmiran vikom sa ulice o vatri, stupio na pozornicu, nije opazio vatre. Kad je sa pozornice sišao na pod dvorane, ugledao je ispod svjetlost, a otvorivši vrata dvorane zahvatio ga je zagušljivi val dima. Pred vratima su bile kamene stepenice, a ispod njih Vukušićeva drvarnica, uz spomenutu njegovu magaziu. Dok se je vlc. Matulić vratio preko pozornice natrag u tajništvo, a odatle potražio uza drvene stepenice u svoj stan, već je za njim suklijo dim, koji je slijedio plamen. Je li u Vukušićevoj magazii bilo petroulja ili drugog upaljivog materijala, ne znamo. Znamo, da su svi posjetitelji još u ponedjeljak i utok imali prigode da opaze kako ispod gomile u njegovoj magazii još uvijek izlazi dim, koji je zaudarao po petroulju. Vatra se je u tom dijelu zgrade nevidenom brzinom raširila i nigdje nije bila tako žestoka kao tu.

Pripomoćna akcija.

U gradu i pokrajini bolno je odjeknula vijest o ovoj nesreći, kakva se odavna ne pamti. Iz Zagreba je već utok stiglo više brzojavka sažaljenja, a nebrojeni upiti sa svih strana. Garište je posjećivano od ogromnog mnoštva pučanstva. Snimljeno je i nekoliko fotografija sa garišta.

U gradu se već počelo sa svestranom akcijom oko sakupljanja pripomoći za pogorele. Poseban odbor Bošnjana sakuplja doprinose za obitelj svoga domoroca vlc. Matulića, koju je presv. biskup dr. Bonefačić odmah uzeo pod svoj krov i za svoj stol. Pripomoćna akcija protegnuta će se i na pokrajinu i svu državu, a apelarat će se i na braću iseljenike.

Krasan dosadašnji odaziv ulijeva nam nadu, da će naša akcija ovu tešku kušnju brzo prebroditi, što neka dobri Bog daće! Apeliramo na prijatelje i na sve ljude dobra srca, da se sami odazovu i porade u svojoj okolici kod drugih, da se pogorelcima žurno priteže u pomoć.

Milodare i doprinose treba slati: Odboru za pripomoć pogorelaca, Split, Biskupska palača.